

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
Универзитет у Београду
Факултет политичких наука

НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ

На седници Наставно-научног већа одржаној 21. јануара 2026. године именована је комисија за преглед и оцену докторске дисертације Горана Топаловића, под насловом ”Ефекти увођења родне перспективе у процес посредовања Уједињених нација у решавању оружаних сукоба”, у саставу: проф. др Немања Џуверовић, редовни професор Универзитета у Београду – Факултета политичких наука, доц. др Марко Ковачевић, доцент Универзитета у Београду – Факултета политичких наука, и проф др Јованка Шарановић, Институт за стратегијска истраживање Министарства одбране. Након прегледа рада, Комисија подноси Наставно-научном већу Факултета политичких наука Универзитета у Београду

РЕФЕРАТ О ЗАВРШЕНОЈ ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

1. Основни подаци о кандидату и дисертацији

Горан Топаловић је официр Војске Србије (потпуковник) који је у оквиру система одбране обављао важне функције у области војне дипломатије и мировних операција. Осим тога, од 2017. године обавља функцију ко-оснивача, директора за операције и председника Центра за интеркултурну комуникацију и посредовање – Конфлакс центра.

У периоду од 2021. до 2025. године био је национални представник Републике Србије у Врховној команди НАТО за Европу (SHAPE) у Монсу, где је истовремено обављао дужност помоћника војног представника за Копнену војску у седишту НАТО, као и функцију алтернативног војног представника Републике Србије при EUROCONTROL у Бриселу.

Претходно је, од 2014. до 2021. године, био начелник Одељења за обуку у Центру за мировне операције Војске Србије. Његово искуство у мировним мисијама укључује и

позицију команданта националног контингента у мисији Уједињених нација у Либану (UNIFIL) у периоду од 2012. до 2013. године, као и дужност војног посматрача УН у Обали Слоноваче (UNOCI) од 2009. до 2010. године.

У Центру за мировне операције Војске Србије радио је и као начелник Групе за праћење и координацију (2010–2012), као и референт за међународне активности (2008–2009). Своју професионалну каријеру започео је као војни пилот у периоду од 1999. до 2008. године.

У погледу образовања, пре него што је постао докторски кандидат на Универзитету у Београду - Факултету политичких наука, на програму Међународних и европских студија (од 2016) на истом факултету је завршио мастер студије рода (2015), као и специјалистичке студије из области међународног хуманитарног права и права људских права (2010). Додатно усавршавање стекао је на Балтичком одбрамбеном колеџу у Естонији, где је 2015. године завршио здружени генералштабни и командни курс (мастер ниво). Основно војно образовање стекао је на Ваздухопловној војној академији, коју је завршио 1999. године као војни пилот.

Кандидат је објавио више радова из области родне перспективе у студијама безбедности, мировних операција и савремених безбедносних изазова. Међу значајнијим публикацијама издвајају се рад „An overview of gender mainstreaming in United Nations peace operations“ (2019), објављен у часопису *Facta Universitatis*, као и коауторски рад „Страни борци у редовима терористичких организација у Сирији и Ираку“ (2019), који је објављен у сарадњи са Центром за интеркултурну комуникацију и медијацију и Институтом за оријенталне студије Руске академије наука. Такође, аутор је објавио рад „Role of military commanders in prevention of sexual and gender based violence, including domestic violence“ (2017) у издању ODIHR-а, као и рад „How peacebuilding is implemented most effectively“ (2015), објављен у публикацији *Ad Securitatem* Балтичког одбрамбеног колеџа.

Његово истраживачко интересовање потврђују и мастер рад „Родна питања у мировним операцијама Уједињених нација“ (2015) и специјалистички рад „Стереотипи и предрасуде у европским медијима о црним становницима Африке“ (2010), оба одбрањена на Универзитету у Београду - Факултету политичких наука.

За потребе израде и одбране докторске дисертације кандидат је објавио и ко-ауторски рад са Филипом Отовићем Вишњићем под називом „Феминистичка идеологија и

међународни односи: Увођење родне перспективе приликом посредовања Уједињених нација у решавању оружаних сукоба” у часопису Политичка ревија (**категорија M51**) у бр. 3 у 2026. години

Представљени подаци о кандидату недвосмислено показују да предложеном темом докторске дисертације он наставља дугогодишње истраживање и професионално интересовање за област посредовања. Такође се показује да кандидат додатно надограђује знање стечено током образовања на основним и мастер академским студијама, као и током ваннаставног ангажмана на истраживачким и другим пословима из ове области.

2. Предмет, циљ и аргументација дисертације

Предмет докторске дисертације је анализа примене родне перспективе у посредовању Уједињених нација у оружаним сукобима, са посебним освртом на њен утицај на квалитет, легитимност и одрживост мировних процеса. Истраживање је позиционирано у оквиру ширег теоријског и практичног оквира међународног посредовања, али га специфично одређује фокус на интеграцију родних аспеката у мировним операцијама и дипломатским и посредничким напорима Уједињених нација. Полазна тачка рада је нормативни оквир успостављен Резолуцијом 1325 Савета безбедности Уједињених нација и пратећим документима, који су поставили обавезу укључивања родне перспективе у све фазе мировних процеса. Међутим, и поред снажне нормативне артикулације, остаје отворено питање у којој мери је ова перспектива заиста интегрисана у пракси посредовања и какве ефекте производи у конкретним конфликтним ситуацијама.

Сходно томе, циљ дисертације је да утврди домете и ограничења примене родне перспективе у посредовању Уједињених нација, односно да испита да ли и у којој мери родно сензитиван приступ доприноси инклузивности, легитимности и дугорочној одрживости мировних споразума. Посебан нагласак стављен је на анализу односа између нормативног оквира и његове практичне примене, као и на идентификовање фактора који условљавају успешну или ограничену интеграцију родне перспективе. У том смислу, дисертација настоји да превазиђе поједностављене претпоставке о универзално позитивним ефектима родно сензитивног приступа и да понуди дубље разумевање његове улоге у различитим контекстима.

У складу са овако дефинисаним предметом и циљем, дисертација поставља следеће централно истраживачко питање: Какав је утицај, из перспективе главних посредника, увођење родне перспективе у посредовање у решавању оружаног сукоба у периоду од 2010. до 2020. године, и у складу са препорукама и стандардима УН, имало на посредничке или мировне процесе?

Кандидат је посебно желео да открије у којој мери је родна перспектива интегрисана у праксу посредовања Уједињених нација у оружаним сукобима?; Да ли и на који начин родно сензитиван приступ доприноси инклузивности, легитимности и одрживости мировних споразума?; Који су кључни фактори који условљавају успешну или ограничену примену родне перспективе у различитим конфликтним контекстима?; и Какву улогу имају посредници у тумачењу и операционализацији родне перспективе у мировним процесима?

У складу са овако постављеним питањима основна хипотеза дисертације гласи:

Из перспективе посредника, одредбе и препоруке УН у вези са увођењем родне перспективе у процесе посредовања у решавању оружаног сукоба, пружиле су могућност да пројектовањем родно и контекстуално осетљивог процеса утиче на постизање квалитетнијег и одрживијег мировног и споразума о прекиду оружаног сукоба

Посебне хипотезе су биле следеће:

- Посредничко разумевање контекстуалног окружења, односно способност да прилагоди начин и тренутак увођења родне перспективе у одређеним областима/фазама процеса су детерминишући фактори у погледу тога да ли ће посредник искористити могућности које му пружа увођење родне перспективе
- Ефекти увођења родне перспективе су, ипак, ограничени и другим факторима, који не зависе од способности посредника да генерише подршку свих укључених страна.

Аргументација дисертације заснива се на ставу да је родна перспектива постала саставни део нормативног оквира Уједињених нација, али да њена примена у пракси посредовања остаје неуједначена и контекстуално условљена. Иако постоји широко прихваћено уверење да укључивање жена и родно сензитивних приступа доприноси квалитетнијим и одрживијим мировним решењима, емпиријски налази указују да овај утицај није ни универзалан ни линеаран. Напротив, ефекти родне перспективе зависе од низа фактора,

укључујући структуру сукоба, однос моћи међу актерима, институционалне капацитете посредника и политичку вољу укључених страна.

Такође, један од кључних налаза истраживања ове дисертације јесте да постоји значајан јаз између нормативних захтева и стварне праксе. Иако Уједињене нације кроз своје резолуције, смернице и политике промовишу интеграцију родне перспективе, у конкретним мировним процесима она је често сведена на формални или симболички ниво. У многим случајевима, родна питања се третирају као секундарна у односу на примарни циљ постизања споразума, што доводи до њихове маргинализације у кључним фазама преговора. Овај налаз доводи у питање претпоставку да нормативна институционализација сама по себи гарантује ефективну примену.

Други важан аргумент односи се на улогу посредника као кључних актера у процесу операционализације родне перспективе. Истраживање показује да посредници не делују искључиво као неутрални преносиоци норми, већ као активни интерпретатори који прилагођавају нормативне захтеве конкретним околностима. Њихово искуство, обука и лични ставови значајно утичу на то да ли ће и у којој мери родна перспектива бити интегрисана у процес посредовања. У том смислу, посредници представљају кључну везу између нормативног оквира и његове практичне примене.

Трећи аргумент рада наглашава значај контекста као одлучујућег фактора. Компаративна анализа студија случаја показује да се родна перспектива успешније integriше у стабилнијим и институционално развијенијим процесима, где постоји већи степен укључености различитих актера и већа отвореност за инклузивне приступе. Насупрот томе, у комплексним и високо политизованим конфликтима, родна перспектива остаје ограничена и често маргинализована. Ови налази указују да ефективност родно сензитивног приступа није универзална, већ зависи од специфичних услова у којима се посредовање одвија.

У коначници, дисертација аргументује да родна перспектива има потенцијал да допринесе квалитету и одрживости мировних процеса, али да тај потенцијал остаје недовољно искоришћен услед структурних и контекстуалних ограничења. Стога се закључује да је за њену ефективну примену неопходно не само јачање нормативног оквира, већ и његово прилагођавање реалним условима посредовања, уз већу институционалну подршку и развој капацитета посредника.

3. Кратак опис садржаја дисертације

Рад укупно са библиографијом и анексима има 134 странице. Структура рада подељена је у седам целина.

У уводном поглављу аутор полази од чињенице да је након усвајања Резолуције 1325 дошло до снажне нормативне експанзије захтева за интеграцију родне перспективе у мировне процесе, али да остаје нејасно у којој мери су ти захтеви заиста имплементирани у пракси. Кључни аргумент овог поглавља јесте да постоји значајан јаз између нормативних очекивања и емпиријске стварности. Увод такође поставља истраживачки оквир који комбинује теоријску анализу и емпиријско испитивање, са циљем да се утврде стварни дometи родно сензитивног посредовања.

Друго поглавље пружа критички преглед теорија посредовања, указујући да доминантни приступи (попут рационалистичких и контекстуалних модела) традиционално занемарују родну димензију. Кључни увид овог поглавља је да успех посредовања не зависи само од структуралних фактора, већ и од друштвених и културолошких аспеката конфликта, укључујући родне односе. Посебно се истиче да су расправе о пристрасном и непристрасном посредовању проширене увођењем родне перспективе, која доводи у питање неутралност као апсолутну вредност.

Треће поглавље развија теоријско-методолошки оквир рада, уводећи интердисциплинарни приступ који комбинује студије рода, теорије посредовања и међународне безбедности. Кључни аргумент је да се родна перспектива не може разумети изоловано од конкретног контекста конфликта. Методолошки, аутор брани избор студија случаја и интервјуа као најпогоднијих алата за анализу сложених и често недовољно документованих процеса посредовања.

Четврто поглавље анализира нормативни оквир Уједињених нација, показујући да је интеграција родне перспективе формално институционализована, али да остаје зависна од интерпретације и примене у пракси. Кључни увид је да нормативни оквир ствара очекивања, али не обезбеђује нужно механизме за њихову доследну имплементацију. Посебно се истиче да је родна перспектива често сведена на формалну обавезу, без суштинске интеграције у стратегије посредовања.

Пето поглавље доноси детаљну емпиријску анализу кроз студије случаја, пре свега мировних процеса на Филипинима и у Сирији. Избор ових случајева омогућава упоредну анализу различитих типова сукоба и посредовања – од релативно успешног и институционално стабилизованог процеса (Филипини) до изразито комплексног и продуженог сукоба са ограниченим донетима посредовања (Сирија). Кључни аргумент овог поглавља јесте да се родна перспектива у пракси не примењује на униформан начин, већ да њена интеграција зависи од структуре преговарачког процеса, степена укључености локалних актера, као и од политичког контекста. У случају Филипина, уочава се релативно висок степен институционализације родне перспективе, укључујући учешће жена у преговарачким тимовима и интеграцију родних питања у садржај споразума. Насупрот томе, у случају Сирије, родна перспектива је у већој мери маргинализована, ограничена на паралелне консултативне механизме, без значајнијег утицаја на сам ток преговора. Ови налази указују да је ефективност родне перспективе условљена не само нормативним оквиром, већ и односима моћи и динамиком самог конфликта.

Шесто поглавље се заснива на анализи полуструктурираних интервјуа са искусним посредницима и званичницима Уједињених нација који су учествовали у мировним процесима. Интервјуи пружају увид у „унутрашњу“ перспективу посредовања, односно начин на који практичари разумеју, тумаче и примењују родну перспективу у конкретним ситуацијама. Кључни налаз овог поглавља јесте да посредници често делују као посредници не само између страна у сукобу, већ и између нормативних захтева УН и реалних ограничења на терену. Интервјуи показују да је примена родне перспективе у великој мери зависна од индивидуалне иницијативе, обуке и искуства посредника, као и од степена институционалне подршке коју имају. Истовремено, многи испитаници указују на постојање практичних ограничења, укључујући отпор локалних актера, ограничено време за преговоре и приоритет да се постигне било какав договор. Као резултат тога, родна перспектива се често третира као „пожељан додатак“, а не као кључна компонента посредовања. Ово поглавље стога открива сложен однос између нормативних амбиција и оперативне реалности, указујући да је улога посредника пресудна у одређивању стварног донета родно сензитивног приступа.

Седмо поглавље интегрише теоријске и емпиријске налазе и тестира постављене хипотезе. Кључни закључак је да родна перспектива може имати позитиван утицај на

мировне процесе, али да тај утицај није ни линеаран ни универзалан. Посебно се наглашава улога контекста као кључне варијабле која посредује ефекте родно сензитивног приступа.

У закључном поглављу аутор истиче да је главни допринос дисертације у томе што доводи у питање нормативни оптимизам у вези са родном перспективом и указује на потребу за контекстуализованим приступом. Истраживање показује да је за успешну интеграцију родне перспективе неопходно усклађивање нормативних оквира са реалним политичким и институционалним условима, чиме се отвара простор за унапређење будућих пракси посредовања.

4. Остварени резултати и научни допринос дисертације

Дисертација је резултирала значајним теоријским и емпиријским налазима у области међународног посредовања и примене родне перспективе у мировним процесима. Истраживање је показало да је родна перспектива у нормативном оквиру Уједињених нација јасно дефинисана и институционализована, али да њена примена у пракси посредовања остаје неуједначена и контекстуално условљена. Утврђено је да постоји изражен јаз између прописаних стандарда и њихове реалне операционализације у мировним процесима.

Емпиријски налази, засновани на анализи студија случаја и интервјуа са водећим посредницима који су у име УН посредовали у анализираним сукобима, указују да интеграција родне перспективе може допринети већој инклузивности и легитимности мировних процеса, али да њен утицај на одрживост мировних споразума није ни универзалан ни линеаран. Посебно је показано да ефективност родно сензитивног приступа зависи од низа фактора, укључујући структуру сукоба, политичку вољу актера, институционалне капацитете и улогу посредника.

Истраживање је такође показало да посредници имају кључну улогу у примени родне перспективе, јер делују као интерпретатори нормативних захтева и њихови главни носиоци у пракси. Њихово искуство, обука и процена конкретне ситуације значајно утичу на степен интеграције родне перспективе у мировне процесе. Уочено је да се у условима ограниченог времена и високог политичког притиска родна питања често маргинализују у корист постизања основног политичког договора.

На основу добијених налаза, дисертација нуди више значајних научних доприноса. Пре свега, она доприноси теоријској литератури о посредовању у међународним односима увођењем родне перспективе као релевантне аналитичке категорије, која је до сада била недовољно заступљена у доминантним теоријским приступима. Додатно, рад доприноси развоју интердисциплинарног приступа који повезује студије рода, теорије посредовања и истраживања међународне безбедности.

Посебан научни допринос огледа се у емпиријском увиду у стварну примену родне перспективе у посредовању Уједињених нација. Комбинацијом студија случаја и интервјуа са практичарима, дисертација пружа ретку и детаљну анализу „унутрашње“ динамике мировних процеса, што представља значајан допринос постојећој литератури која је често заснована на нормативним или секундарним изворима.

Коначно, дисертација доводи у питање нормативни оптимизам који прати промоцију родне перспективе у међународним институцијама. Указујући на ограничења њене примене, рад нуди дубље разумевање њених домета и поставља основу за даља истраживања и унапређење праксе посредовања. На тај начин, дисертација има и практични значај, јер пружа препоруке за ефикаснију интеграцију родне перспективе у будуће мировне процесе.

5. Закључак

Комисија констатује да докторска дисертација Горана Топаловића испуњава формалне услове прописане процедуром, да је урађена у складу са прихваћеном пријавом и да нуди оригинални научни допринос теми којом се бавио. Дисертација испуњава и методолошке стандарде који се очекују од једног научног рада.

Кандидат је у раду своје велико практично искуство и интересовање за област посредовања снажно теоријски утемељио, и вођен пажљиво одабраним истраживачким питањима и ослоњен на добро одабран теоријски оквир и студије случаја написао дело које даје снажан допринос постојећој литератури и фонду знања о овој уској али важној и интелектуално теми. Имајући у виду да је дисертација кандидата Горана Топаловића детаљно и уверљиво образложена, Комисија сматра да је рад испунио све предуслове за

јавну одбрану, и предлаже Наставно-научном већу Универзитета у Београду - Факултета политичких наука да прихвати извештај и одобри јавну одбрану докторске дисертације.

У Београду, јул 2026. године.

проф. др Немања Џуверовић
Универзитет у Београду
Факултет политичких наука,

доц. др Марко Ковачевић
Универзитет у Београду
Факултет политичких наука

проф. др Јованка Шарановић
Институт за стратегијска истраживања
Министарство одбране Републике Србије